

Fotografen Mattias Klum: Skyddet av skogen ödesfråga för klimatet

Just nu avverkas enorma ytor artrik regnskog på Borneo, världens tredje största ö. På den plats där en gång orangutanger, skogsefanter, azurblå flugsnappare och kungskobror levtt planteras nu en art: En monokultur av oljepalmer breder snabbt ut sig, med syfte att försörja mat- och fordonsindustrin med råvara.

Det som sker på Borneo är bara som toppen på ett isberg. **Varje år avverkas mer än 13 miljoner hektar tropisk regnskog - det är mer än tre gånger Danmarks yta. Takten har varierat över tid, men processen hittills har varit obeveklig. Regnskogen täckte en gång nära 15 procent av jordens landyta. I dag är andelen mindre än 7 procent. Om inget radikalt görs kommer dessa unika ekosystem att vara helt borta i slutet av århundradet.**

Många länder har redan förlorat det mesta av sina skogar, men det finns fortfarande viktiga bestånd i områden som exempelvis sydamerikanska Amazonas, Kongo, Malaysia och Indonesien. Dessa skogar är hem för otaliga djur och växter. För varje hektar som avverkas riskerar vi att arter försvinner och dör ut - i många fall arter vi inte ens känner till att de finns.

Skogarna är en omistlig del i vattnets kretslopp och därmed för det lokala och regionala klimatet. Amazonas kan liknas vid ett gigantiskt regnmaskineri. Det beräknas att varje droppe regn, som förs in från Stilla Havet, faller minst sju gånger över skogen innan den förs ut över Atlanten. En förlust av skogen skulle helt förändra förutsättningarna för klimatet och vädersystemen i Latinamerika. Även södra USA skulle påverkas.

Förutom den helt centrala frågan om att skydda den biologiska mångfalden innehåller skogsskövlingen en stark koppling till klimatproblematiken. Varje träd tar upp många hundra kilo kol som byggmaterial under sin växt. I samband med att skogarna avverkas frigörs stora mängder koldioxid, detta bidrar i sin tur starkt till klimatpåverkan. Nära en femtedel av utsläppen av växthusgaser beräknas komma från den pågående skövlingen av regnskogen.

Trots många år av diskussioner har hittills inga åtgärder vidtagits inom det internationella klimatarbetets ram för att minska skogsskövlingen. Förväntningarna är nu stora på att någon form av genombrott skall ske i Köpenhamn.

Den stora knäckfrågan i dag är att skogen bara har ett värde när den huggs ner. Då kan timret säljas, ofta till hyggliga priser, och marken kan sedan användas för andra ändamål – som att odla soja, palmolja eller produktion av kött.

Trots att den stående skogen representerar stora värden – i form av kolsänka, hem för biologisk mångfald, reglering av vatten och vädersystem med mera - så går det inte att omsätta dessa värden i reella pengar på marknaden. Det gör att både skogsägarna - och många av de fattiga människor som bor intill skogarna – ofta inte ser något annat val än att avverka skogen.

Det som nu äntligen diskuteras på allvar är ett system där skogsägarna kompenseras ekonomiskt för att de skyddar skogen. För att komma dit måste dock många frågor lösas på vägen:

Var skall stödpengarna komma från?

Vem skall ta emot pengarna? Hur garantera att den, som regel, fattiga lokalbefolkningen verkligen gynnas?

Hur skall man undvika att ett skydd av skogen i ett område, inte resulterar i avverkning i ett närliggande?

Hur ser vi till så att skogen skyddas på lång sikt, inte bara för ett år eller två?

Alla dessa frågor måste få en bra lösning för att systemet skall leda till avsett resultat: att stoppa skogsskövlingen. En mycket svår uppgift är naturligtvis att mobilisera de pengar som

behövs för att betala skogsägarna. Beräkningar inom EU visar till exempel att det skulle behövas minst 25 miljarder euro fram till 2015 för att reducera avverkningarna med 25 procent. Förhoppningen är att Köpenhamnsmötet skall skjuta till minst detta belopp. Tanken är sedan att bygga upp en fond, där länder och regioner med skyddsvärda skogar kan söka om stöd.

Det finns tack och lov goda krafter som redan i dag arbetar med kreativa lösningar som gynnar en hållbar utveckling. "Heart of Borneo" -projektet på Borneo är ett exempel. Rain Forest Alliance har ett motsvarande projekt i Amazonas, som erbjuder lokalbefolkningen hög avkastning från olika naturrelaterade produkter, om skogen samtidigt skyddas. Dessa modeller, som från början utvecklats i Östafrika, borde självklart kunna exporteras och appliceras på andra geografiska regioner.

Skyddet av regnskogen är en av världens ödesfrågor. Om vi inte klarar den uppgiften kommer stora delar av den biologiska mångfalden att försvinna. Dessutom försvåras drastiskt våra chanser att stabilisera klimatet.

När regeringscheferna samlas i Köpenhamn måste skyddet av regnskogen vara högsta prioritet på agendan. Alla vinner på att stoppa skövlingen. Kruxet är bara att få politikerna i båda industri- och utvecklingsländer att inse detta. Här kan en aktiv folkopinion hjälpa till

■ DEBATTÖRERNA

Mattias Klum, 41, naturfotograf och filmare. Visar i samband med klimatmötet fotoutställningen "The Testament of Tebaran", en skildring av exploateringen av Borneos regnskogar. I dag deltar Klum i en paneldebatt om avskogningen med bland andra Tony Blair och Gro Harlem Brundtland.

Anders Wijkman, 65, vice ordförande Tällberg Foundation och aktuell med boken "Vi kan inte förhandla med naturen". Deltar som debattör under COP15.

■ DEBATTEN

Just nu skövlas stora ytor av världens tropiska regnskogar. Något som kommer få förödande konsekvenser för klimat och djurliv om inte avverkningen bromsas nu. Skyddet av regnskogen är en av världens ödesfrågor, skriver debattörerna.